

թողուած համարելով. հուսկ լուսանցքի վրայ դրուած համեմատութիւններէն՝ որոնք բնագրի մէջ կ'անցնին խղճամիտ օրինաւորողներու կողմէն, և այսպէս կրնայ եղած ըլլալ օր. վերն յիշած կոչումներ հարսաւորելն վրայ աւելնալով. ևն.:

Այս ոճով երբեմն անփնաս յաւելումներ, սակայն անգամ ալ իմաստի փոփոխութիւններ և սխալներ տեղի կ'ունենան. ինչպէս օր. ծանօթ Սղմ. Գ. 9 «Խաղաղութեամբ յայս և ի սոյն ննջեսցուք և զարթիցուք» ի հանդէպ բնագիրը բռնութիւն տարբեր է. զարթիցուք ի հանդէպ ունինք ὕπνωσας = ի յուն եղէց, հսկեցայ ինչպէս ունին Եթովպականին և բոլոր Թարգմանութիւններն առանց բացառութեան:

Հաւանորէն փոփոխութիւնը տեղի ունեցած է շփոթութեամբ Սղմ. Գ. 57 տան հետ որ վերինին նման է. «Ես ննջեցի և ի քուն եղէ, զարթեայ» ևն.:

ԺԷ. — Ղուկ. ԻԳ. 18.

«...Գեօղ մի, որ հեռի էր յերուսաղեմէ հարկիւր և վարսուն ասպարխոս, և էր անուն նորա Եմամաուս»: Թոյն բնագիրն, Ասոր., Եթովպ. և Vulg. և ընդհանրապէս միւս Թարգմանութիւնները վարսուն ասպարէզ միայն հեռու կը դնեն և ոչ 160. յոյն սակաւ ձեռագիրներ ունին ἑκατόν ἑξήχοντα = 160, սակայն ընդունուած է այդ ընթերցումը (lectio reiecta notabilis)¹:

Ոմանք կ'առարկեն թէ այդքան հեռու չէ, և թէ 160 ասպարէզը դուրին չէ կրտբել այդքան շուտ մէկ օրուան մէջ:

Եսիւ ըսենք որ Στάδιον = ասպարէզը որոշ չափ մը չէ և տեղւոյ և տեղւոյ մէջ բաւական կը տարբերի. այնու հանդերձ՝ հոսովմէականն հաշուելով, որ ասպարէզներու մեծագոյնն է, այսինքն 185 մեղր,

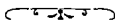
պիտի ունենանք առ առաւելն 30 հազարամեղր, հազիւ կէս օրուան ճամբայ. իսկ հեռաւորութեան մասին՝ եթէ ընդունինք որ Եմամաուս նոյն է Նիկոպոլի հետ՝ որ հիմա Ամուաս (Amwas) կը կոչուի՝ ըստիպում ենք բնագրի 60ը 160ի փոխել մեր հայ Թարգմանութեան համեմատ. այսպէս կը համարին Tischendorf, Knaubenbauer, Zorell². Ուրիշ հեղինակներ սակայն Եմամաուս Գոլոնիէ կամ Գուպէյպէյի հետ կը նոյնացնեն³. Հայ ձեռագիր՝ մը միայն՝ փոխանակ 160ի՝ 150 կը դնէ, յայտնի է վերապակաւ:

(Շարումակիթ)

Հ. ԵՐԱ ՓԵՏԵՍԵԱՆ

ԵՐԵՉ, ԵՐՁԵԿԱՅ ԵՒ ԱՆԱՅՏԱԿԱՆ

ԿԱՍ ԵԿԵՂԵԱՅ ԳԱՒԱՌՈՒ ԱՆՈՒՆԸ

ԱՐԱՅԻՆ անգամ Երզնկայի կը հանդիպին իբր «Երեզ աւան» «Գիդե Երեզայ» Ազաթանգեղոսի մօտ. յետոյ նաեւ, Երեզ ձեւով, Մովսէս Խորենացիի թով⁴. Գաւառին ալ տրուած է Եկեղեցի Գաւառ անունը: Հաստիվերտցիի մօտ որոշ Եկեղեցիաց ձեւով գրուած է: Եւ սակայն եկեղեցիներ ունենալէ առաջ, նախ քան քրիստոնէութիւն, Երեզ գոյութիւն ունէր և գաւառիս անուն մը կը տրուէր: Տիգրան Բ. հոս շինեց փարթմաճ մեհեան մը իր պապուն՝ Արտաշէսի՝ Հելլադայէն բերած մեծահամբաւ Անահիտի համար, և զաւառս ալ նուիրուելով Դիցուհին՝ կոչուեցաւ Անահայ Գաւառ⁵. «Մեհեանիս համբաւը այնչափ մեծ էր որ Գ. Կասիոս և Պլինիոս չէին քաշուիր Եկեղեցիաց գաւառը պարզապէս ի ἀνακτορες χωρα կամ ըստ Պլինիոսի Anaitica Regio կոչել⁶», «Ի հետեւ Անահիտի նշանաւոր» Երզնկան⁷, Անահ-

1. Nestle, անդ. էջ 226.

2. N. i T. i lexicon etc. էջ 180.

3. S. v. Vigouroux անդ, էջ 889 - 891.

4. S. v. Քոնրադեան անդ.

5. Մովսէս Խորենացի Տգ. վերնորդ 1837, էջ 189.

6. Հ. Ղ. Աւերան. Հին Հաւատք Հայոց էջ 282.

7. Դիւ. Հ. Ա. Մատթիան-Արա Գեղեցիկ-Հանդէս Ամօրեայ, 1923, էջ 123.

8. Կիրակոս Ս. Ղազանճեան. Խառն Դամականք, 1887, էջ 7.

տական շրջանէն առաջ ունենալու էր ուրիշ անուն մը: Զուանշիրի մօտ կը կարգանք. «Եւ զնաց փառնաւազ քի կողմանս Գունաց, և գերեաց զԱնի և զԱնուրա և զԵլեւկայիս և դարձաւ Կլարձէթ և էառ զնա՝»: Զուանշիր ուրիշ տեղ մ'ալ կը յիշէ Անճանճ անունը, աւելցնելով որ այդ տեղ «Գերեզման Սրբոյն Գրիգորի» էր: «Արդ Բիւզանդարանէն գիտենք թէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի գերեզմանը կը գտնուէր Եկեղեցաց գաւառին թորդան գիւղին մէջ՝»: Ըսել է թորդանի շրջանին, Քրիստոսէ 300 տարի առաջ՝ երբ Անահիտ տակաւին չէր զետեղուած յԵրիզա, և մեր Հայոցս Որոնդ Սատրապին օրերուն 315 Ք. Ա. ըստ Զուանշիրի կը տրուէր Անճոր կամ Անճորա անունը: Իսկ «Անճորա անունը թերեւս հարկ է Մեմոր՝ սրբազրկ» (Եղիս Ս. Քասունի): Արդարեւ Եկեղեցաց գաւառին լեռներուն մէկ մասին կը տրուի Մեմու անունը մինչեւ այսօր:

Անճուրա՝ Անահտական գաւառի փոխուելէ վերջ Գրիգոր Լուսաւորչի կողմէ Քրիստոսի 300-ական թուականին դարձած փոխուեցաւ. որովհետեւ ան չէր կրնար պահել հեթանոսական անունն Անահիտի, քանի որ Հայոց Քրիստոնէութեան որբանը եղաւ Լուսաւորիչ օգտուելով այդ շրջանին գաւառիս եկեղեցիի փոխուած մեհաններուն և նորակերտ եկեղեցիներուն, բազմութիւնէն—բազմատմամբ Հայաստանի միացեալ մասերուն—տուաւ անոր Եկեղեցաց Գաւառ անունը: «Վասն այնորիկ Լուսաւորիչն և մեծն Տրդատ եկեղեցեօք լցին և վանորէիւք շրջապատեցին զկամախ և զԵրզնկա. վասն որոյ Եկեղեցաց գաւառ կոչեցան» կը գրէ կամ մարեան աւելցնելով. «Եւ յետոյ մեծն Ներսէս ալ շատացոյց և բազմացոյց զվանդալսն երկու հազար թուով յամենայն տեղիս» (էջ 510):

Գարեգին Վ. Սրուանձտեանց ուրիշ կերպով մը կ'ուզէ լուծել անունը: «Եկեղեցաց աշխարհն եթէ Եկեղի բառը առանձին նշանակութիւն մը չունի արդարեւ Եկեղեցաց գաւառ ըսուելու յարմար է. բայց միթէ եկեղեցին հայերէն էր Քրիստոնէութիւնէն յառաջ, և միթէ գաւառիս մերձակայ գրտնուած Վերին կեղի, Ներքին կեղի անունով գաւառներն ալ Եկեղեցաց կամ Եկեղեցեանց գաւառ կը նշանակեն. զուցէ կեղի, Եկեղի կոչումն առած լինին իրենց դիրքէն, կամ անտառուտ եղած են ի հնումն, որոց հետք կան ցայս օր իսկ, և կեփի, որ կը գրուի նաեւ Քեղի, լինի տեսակ մը անտառի փայտերու անունը, յորմէ նաեւ կը շինուին, զի «քեղ» «նաւի զեկ» կը նշանակէ արդէն. իր մօտի լեռները անտառալից են, և ցայս օր մեծ առուտուր կ'ընէ նրզնկայ կերջանիսի փայտերով որ կը վաճառէ այլ գաւառաց, կամ այլ պատճառաւ մը, որ հետագօտեւի է, ինչպէս Արմատն Գաւառակ Տանձնիք կոչուած է ուր ցարդ կայ Տանձիկ անուն գեղ մը, և այս բնական ու սովորական է: Այդ նաեւ կեղիս անուն գեղ մի ի խօզան»:

Հիւլպճան իր «Հին Հայոց տեղւոյ անունները գրքին մէջ (էջ 130) կ'ըսէ թէ «Ծագմամբ այս մութ անունը բնականապէս Հյ. եկեղեցի բառին հետ առնչութիւն չունի: Թէ ինչու ամէն անուններուն մէջէն միայն ասի անհոլով է չեմ կրնար մեկնել»:

Գ. Վ. Սրուանձտեանց և Հիւլպճան կը մոռնան որ գաւառիս նախա ըրիստոնէական անունն էր Անահտական Գաւառ և գաւառս առաւ Եկեղեցաց անունը Քրիստոնէութեան ի հայտ մուտքէն մօտաւորապէս դար մը վերջ միայն, թէն հնագոյն Հայ պատմիչներն իսկ Եկեղեցաց գաւառ անունը կու տան շրջանիս: Իսկ կեղիս, Քղի, Քեղի,

1. Զուանշիր էջ 29:

2. Եղիս Ս. Քասունի—Վրաց Ժամանակագրութիւնը. Հնոցէս Ամօրեայ 1921 էջ 588:

3. Մեմուր փառնաւազն Մղուր կոչուած, է «ամենէն կարեւոր զազթը Մերշան Լեռանց որ Գերսիմ և Կրզնկա

անւաններն իրարմէ կը բաժնէ». Cuiet 2, 839 և 390-391, Տ. Հիւլպճան Հին Հայոց տեղւոյ անուններ. Բր. Թրգմ. Հ. Բ. Պիլէգեհեան. Թու. Վիեննա, 1907:

4. Թորոս Աղբաբ Բ. Հատոր էջ 46-47:

Կեդի, կրնան զուգադիպություններ ըլլալ, եթէ աղաւաղեալ անուներ չեն:

Փաւառս մաս կազմած է Բարձր, Զորոյ կամ Երկրորդ հայրի. « Բարձր Հայրի կիկողեաց զաւառի Երեզլ կամ Երիզան »¹: Ինչպէս և Ներքին Հայրի:

Փաղաքին նախնական անունն է « Երեզլ աւան », յետոյ « Քիւղն Երիզա », յետոյ « Մհհհհատեղի Երիզա », ժամանակի ընթացքին հետ տարբեր տիրապետներու ու ժողովուրդներու բերնին մէջ հնազոյն Երեզլ ձեւը պահելով հանդերձ՝ անունն կրած է շատ մը աղաւաղումներ, Սէն Մարթէն կու տայ մեզի շարք մը աղաւաղումներ որոնց արմատը Երեզլն է: Սյապէս « Երիզա, Երեզ, Կամկորէն Երեզկայ, Արեզկայ, Երեզկայ, Երեզկէ » ըստ զանազան ցեղերու հնչմանց: Կիւմոնք կ'ըսէ. « Երեզկա հին Երիզա կամ Երեզն է: Ուրկէ՞ ծագում առած է 'Երեզ ձեւը, արդեօք բուն իսկ արմատն է թէ այս ալ աղաւաղեալ ձեւ մ'է... չեմ գիտեր:

Նշանաւոր պատմաուս և ծագում մը պէտք է ունեցած ըլլայ այս անունն. բայց ստուգութիւնն անյայտ է ինծի, նոյնպէս և ո՞ր ազգէն և ո՞ր լեզուէն ծագիլը: Ի Հայոց (ինչպէս կ'ուզեմ կարծել մեր երկրին հնութեանց և ազգաց չուարան ըլլալուն համար), թէ դիպուածով յօտարաց ի մեզ մտածւած վասնզի եթէ այս անունն նախնական պատճառը սեւ պենք երկրի նշանակութիւն մը, ո՞չ միայն մեր՝ այլ և Արարացի և Փերմանական լեզուաց մէջ մեր Երեզ բառին համամայն և հոմանիշ բառը կան: Յոյնք ունին առասպելեալ անձինք այլ՝ Երիս կամ Երեզ անուան, ինչպէս խոսովարար դիցուհի մ'այլ՝ Էրիս որ է ըստ նշանակութեան և ըստ ձայնին հոն (կոխ, ատելութիւն) և անշուշտ հեռի է Երիզայ անուանազրու թենէն »²: Հ. Ղ. Ալիշան ընդունելով որ Երեզ հնազոյն ձեւն է, չի կրնար բառին

(աւելի լաւ եւս է ըսել անունին) իմաստ մը, ծագում մը տալ: Անյաջող փորձ մ'ալ ըրած է Ալշակ Մահտեսեան³: « Ըստ ստուգաբանութեան (ո՞ր) Երեզկայի անունը կու գայ իզնիկայ բառէն, որուն հայերէն թարգմանութիւնն է Եզներ կան »: Ալշակեան տեսանք թէ Երեզկայի դաշտը Անահիտի նուիրուած և ջահաձեւ խառանեալ եզներով լեցուն էր, Եւ բնական է նաեւ որ ռամիկը շիններ բարդ-բառ անուն մը օրինակ « Եզներ-կան » կամ թէ « Եզներու-կայան » որ ժամանակին ընթացքին « Երեզկայի » կամ « Եզնկայի » վերածուէր: Սակայն աւելի վերը որոշ կերպով տեսանք որ Մհհհհական շրջանին՝ երբ իրապէս եզներ կային՝ Երեզ կը կոչուէր միայն Երեզ. իսկ Երեզկայ տրուած է ահոր Գրիստոնէութենէն բաւական վերջ միայն. որով այս ստուգաբանութիւնն ալ արժէք մը չունի: Ուրիշ մը՝ Կիրակոս Ս. Ղազանճեան՝ բնիկ Երիզացի, կ'ըսէ. « Երեզկայ, Երիզայ, Երեզնեան » - Այս քաղաքի երբ և յումմէ շինուիլը նշանակուած չէ. Ի հնումն էր Երիզայ կամ Երեզ. հաւանականաբար Երիզաի եզերքը ըլլալուն համար »⁴: Ասոր պէս անյաջող փորձ մ'ալ Գ. Վ. Սրուանձտեանց կ'ընէ. « Երեզկայ ի նախնիս կը գրուէր Երեզ աւան, Երիզայ. յետոյ յորջորջուած է Երեզկայ, Ուրիշ առթիւ դիտել տուած եմ ընթերցողաց թէ կոչ կը նշանակէ կայան, տուն, օթեան, աւան, կրնանք ըսել նաեւ ապաստանարան, ամրոց, ինչպէս ցոյց տուած ենք Մուշեղկայ, Բին-կայ, Բենիկի տուն կամ ամրոց, որ ցայսօր իւր դիրքը կը պահէ, Աշոտ-կայ, Էւն. Եկողեաց մէջ Երեզնաւանը կար բայց քաղաք չէր, քաղաք ձեւանալէն զինի եղեր է Երեզկայ, իսկ թէ Երեզն բառ՝ մարդոյ անունն է թէ դիցական կոչումն, շատ հին է զոր չենք ուզեր կրկնել »⁵: Երեզ անունն ծագումը ըստ իս այնքան հին է որքան զաւառին

1. Բանբեր 1921-22 էջ 226 Ս. Տեր-Յակոբեան.
2. Գուգիք Հայրենեաց ակ. 1870, հ. ք. էջ 457.
3. New Armenia 1916.

4. Խառն Նամակներ 1887 էջ 7.
5. Թորոս Աղաք ք. հատոր էջ 47-48.

«Անձուր» անուան խորհրդաւոր հնութիւնը, Անրացատրելի է նաեւ յետնադարեան կա, կայ կամ կան մասնիկը, Ուրախ պիտի ըլլայի Հայ Հեղինակաւոր անձանց կարծիքն ալ իմանալ այս մասին:

Երզնկայ որ Երեզնէ վերջ ուղղագոյն ձեւն է, զանազան ազգերու մօտ զանազան շրջաններու ընթացքին տարբեր ձեւերով հնչուած է: Ըր Սթրանն «Արզն-նեան» կ'ըսէ, որուն համար Սէն Մարթէն «Թրքական» արտասանութեան արդիւնք ըլլալը կը հաստատէ: Ինչպէս նաեւ Հ. Ալիշէն «Երզնկա անուամբ քաղաք մը, Էրզնճեան ըստ թուրքաց, կամ Երզն-կեան»¹: Կ. Ղազանճեան քաղաքը գաւառին հետ շփոթելով կը վկայէ «ի հընումն էր Երիզայ կամ Երեզ... Յետոյ եղաւ Եկեղեցաց գաւառ ի ժամանակս Տըր-դատի և Լուսաւորչին մերոյ, բազում եկեղեցիք, վանքեր, մատուռներ շինուեցան, և ապա եղեւ Էրզնկեան կամ Էրզնճեան յետ անկանելոյ ընդ իշխանութեամբ Օսմանեան կայսերաց»²: «Արզնկան» ձեւին համար Սէն Մարթէն «Արաբական» է կ'ըսէ: Արաբ պատմիչ ճամբորդ Եագուպ «Արզն-կան» ձեւով կը յիշէ³: Իսկ ուրիշ Արաբ պատմիչ մը իսպն Պարթուք «Արզնկան» ի տեղ «Արզնճեան» թրքական ձեւը կը գործածէ. սակայն այս կարելի է վերազերել արդի թարգմանչին անուշադրու-թեան⁴: Հին զունաւոր կամ միագոյն, ձեռնկար կամ փայտատիպ աշխարհագրա-կան տախտակներու ոմանք մէջ յիշուած է Երզնկա: G. Marcator Արզնկան (Arzingan) ձեւը ունի իր 1554ին հրա-տարակած գունաւոր քարտէսին մէջ: Քաղաքը զետեղուած է հիւսիսային Եփրատի սկզբնական երկու ճիւղերուն միջեւ: Ս. Սոսուի մեր ձեռքը գտնուած երկու քա-
տէսներն ալ «Արզնկա» ձեւն ունին⁵, Նոյն ձեւը կը գործածէ և Jo. Baptista Hamanni (1737-Noriberga) և «Car- te de la partie septentrionale de l'Empire Ottoman» (տ. 1777 Parst. Rizzi Sanam Venise) նոյնպէս 1808-1809ի ճամբորդ Moriere Henrich Kiepertի 1914ին հրատարակած փոքր Ասիա քարտէսին մէջ «Էրզնկեան» կը գնէ: Նոյնին հետ La Grande Encyclopedie կը գործածէ «Էրզնճեան»⁶, Խոտական հոկաթ Enciclopedia Universaleի «Երզնկա» ձեւը կը յիշեցնէ Մարքոյ Բոյոյի «Էրզնկա», «Էրզնկալի» ձեւերը, թէն ասոնցմէ զատ ան գործա-ծած է «Արզնկան» ձեւն ալ: Նորագոյն օտար բառարաններ և քարտէսներ ամբողջութեամբ կը գրեն «Արզնկեան», «Արզնճեան» կամ «Էրզնճեան»⁷: Թուրք ուսմիկը «Էրզնկեան» կամ «Արզն-կեան», մինչ գրական-պաշտօնական լեզուին «Էրզնճեան» ձեւը կը նախընտրէ: Չմոռնա՞մ յիշելու որ Կաստիլիայի առ Լէնկթիմուր դեպպան (1403-1406) Գլա-վիեոյ «Արզնկա» կը գրէ:

Փ. դարէն ասորի, երբ Յոյները յա-ճախակի տիրեցին Եկեղեցաց գաւառին և Երզնկայի, սկսան միայն գաւառին ա-նունը գործածել, բայց շատ աղաւաղիւղ: Ստրաբոն «Ալիւիսէն» կը յիշէ: Յունաց մօտ գրուած է իբրեւ «Ազգիլիզէն» կամ «Ազգիլիզին»⁸: Իսկ ստէպ յիշուած «Էկեզ-ցընէ» անունն է, որ սկզբնատառ օ և միւր օ ձայնաւորին կորուստէն զատ բուն նախնա-կան տիպաբէն (Եկեղեցաց) շատ մեծ խո-տորում մը չի ցուցներ⁹: «Էկեզնէ համառոտութիւն մըն է Եկեղեցաց ա-նունն»¹⁰: 1779ին հրատարակուած քա-տէսի մը մէջ նշանակուած է Elegia¹¹:

1. Գուշկը, Բ. հատոր էջ 458.
2. Խոսն Նամակներ 1887 էջ 7.
3. Le Strange. Eastern Galiphat էջ 118.
4. Voyage of Ibn Batouta 1874-79ին հրատա-րակեալ ի Գաղ. Բ. հատոր էջ 293.
5. Միոյն տպագրութեան Թուսկանը անձնօթ, իսկ միւրը հրատարակուած է 1694ին. L'Asie par S. Sau-

sou présentée a Monseigneur le Dauphin.

6. Գուշկը Բ. հատոր էջ 458.
7. Բիւզ. բանակ. Հ. Գ. Վ. Գարսնֆիլդեան.
8. Կիւսն եղբայր. - Հանդէս Ամսթըրդ 1916 էջ 45.
9. D. Robert de Gangoudy. Romani imperi 1779.

Լատինը գուցէ յոյներուն հետեւելով կը գրեն «Աշխիլիզեն», «Զելզենի», «Աշխիլիզենէ» կամ «Զելզենէ»:

Ձ. դարուն Երզնկայ նորոգուելով Յուստինիանոս կայսրէն՝ կոչուեցաւ Յուստինիանուպոլիս: «Ձ. դարէն սկսեալ՝ յորում Յուստինիանոս կայսրը նորոգելով՝ անուանեց Յուստինիանուպոլիս, և եպիսկոպոսի աթոռ եղաւ, որ և Յունաց ժողովընեւրուն մէջ ստէպ կու յիշուի: միայն թէ այդ Յուստինիանու նորոգած քաղաքը բուն հիմկու Երզնկայի հետ նոյն ըլլալն յայտնի չէ՛, կը գրէ Հ. Ղ. Ալիշան: Ըստ իս Երզնկա ենթակայ ըլլալով երկու օր հետո Ղեւոնդուպոլսոյ (կոչուած Յուստինիանուպոլիս՝ այժմ Բասէն) յիշուած է իբր Յուստինիանուպոլիս:

Յ. ՔԻՒՐՏԵԱՆ

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՄԱՐԻԱ ՍՏԵԼԼԱ

ԱՄԲՈՅԸ

Ըզգաստութեան ամրոց, ամրոց հըպարտութեան, Որուն ոտքին քով կը փչի մարդկային կոհակն, եւ ոյր ժեռոտ, ահեղ կատարին վրայ Արշալուսեան երկինքը լայն կը փռուի:

Կը խրրիմ մէջըդ, կը հանգչիմ մէջդ ու կ'ուզեմ Այլակերպիլ մէջըդ տակաւ առ տակաւ: Քանի դարձուր այս իմ հոգիս մերկ ու կողոպուտ. եղած իրմով՝ ոչ ուրիշէն՝ գերիշխան:

Անշարժ սառին վրայ կը թափին աղկիռներն Ըսպետափառ երկնքէն. հոն մարդկային Ոեւէ հեռք չըկայ՝ ափին երկայնքով:

Հիւսիսային շունչն ամպերու ծըւէններով կը հաւաքէ այն լըռութեան չորս բոլորն Անհունութեան եղբրական հիացումն:

ԲԱՆԱԳԻՌՈՒՄՈ ՆԵՆԵՂՆԵՅԻ

Արդ որ արեւը կամարին գերաններուն Բացատներէն ոսկի կ'իջնէ յաղթական,

Եւ պարելով շուրջն աւերակ սեղաններուն կը քառաքէ ոտքը սիւններուն ջարդափշուր:

Արդ որ սեւ գունդը քեզ պաշտող զինուորներուն Բոնեց զընաց ճանապարհներն այլեւայլ, Քեզ կը դառնայ զերդ բարեկամ թերափնեթու շայրենաբաղձ թափառական մեր հոգին:

Ան ալ իր մէջ պարփակէ մերկ սեղաններն Եւ կրճատուած արձաններ. նա եւ ասկէ վեհագոյն կուռքի արտաքսուեցաւ բռնաբար:

Կ'ապրինք սակայն, եւ արձագանգն հառաչներու կը շիջանի, եւ անցեալէն բան չի մնար Նոր կըրօնքին զեղնութեան մէջ սիգախրոխտ:

Յ Յ Յ Ը

Աղիքներուս մէջ թաքթաքուր՝ կը մրափէ ճեցը՝ օրուան երբ զիս հոգերը կ'ընկճեն, Բայց ցայնն ահա, եւ կ'արթննայ: Զուր անթիւ Աղձաւանքներ կանչեցի զայն խեղդելու:

Եւ ես զանի կը սիրեմ նոյն իսկ հիմա, Այս թշնամին անանուն: Ո՞ր կըռիւներ Զուր, ամոքուած: Կը կրծէ փուտ երակներս, Եւ ես իրեն հանդարտօրէն կը խօսիմ:

Կը խօսիմ – Յաւ ես դուն, ուրեմն կենաք ես: Լաւ ես դուն քան թէ սիկարեան մ'անմրուուն: Լաւ քան ձանձրոյթ, դատարկութիւն ու թմբիր:

Այսպէս խած, այսպէս խռտանգէ: Զարթօնք է: Ես վէճքին խորը կը գտնեմ ինքզնիքս: Յառաջ, յառաջ, ո՞վ դու բարի գործաւոր:

Հ Ի Խ Ա Ս Ն Գ

Այս առաւուտ թողուցի իմ ծոյլ բազմոցս Եւ փորձեցի սենեակներուն ամայի Անցնիլ չեմէն յուշիկ յուշիկ, դողդոջուն, Արեգակին ճաճանչներուն ներքեւով:

Գողի մը պէս կը դողայի երբուն Ճօճանակին զարկէն, լոյսի՝ ստուերներու Խաղերուն մէջ, զոր կըրակն ինձ կը հիւսէր, Պատին վըրայ նկարէ նըկար՝ հետ գհետէ... –

Ի՞նչպէս ամէն բան ինձ տարբեր կ'երեւար: Ինչ՞ դուրս՝ եւլոս դաժան, եւլոս դժնիկ